

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no: 76653/11 ve 78809/11

**Arslan TÜTÜNCÜ v. Türkiye
ve Özgür BEKTAŞ v. Türkiye**

27 Kasım 2012 tarihinde,

Başkan

Guido Raimondi,

Yargıçlar

Danute Jociene,

Dragoljub Popovic,

Andras Sajo,

Işıl Karakaş,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller,

ve Daire Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Françoise Elens-Passos'un katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Dairesi), 4 Kasım 2011 ve 23 Kasım 2011 tarihli başvurularla ilgili yapılan müzakereler sonrasında aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAY VE OLGULAR

1. Birinci sıradaki başvuru sahibi Arslan Tütüncü, Türk vatandaşı olup 1982 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM veya Mahkeme olarak anılacaktır] önünde, Ankara'da görev yapan avukat A. Kahveci tarafından temsil edilmektedir.

2. İkinci başvuran Özgür Bektaş, Türk vatandaşı olup 1997 doğumludur ve İzmir'de ikamet etmektedir.

A. Davanın Koşulları

3. Başvurunun kendine özgü koşulları, başvuranlar tarafından ifade edildiği şekilde, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

4. Başvuranlar askerdir.

5. Başvuranlar farklı tarihlerde, askeri üstleri tarafından disiplin cezalarına (göz hapsi) çarptırılmışlardır.

6. Davalara ilişkin ayrıntılar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Başvuru numarası ve başvuranların isimleri	AİHM'e başvuru yapıldığı tarih	Cezaların niteliği ve gerekçesi	Cezaların uygulanma tarihi
Başvuru no. 76653/11 Arslan Tütüncü	4 Kasım 2011	Askeri yönetmeliğe uymama nedeniyle 10 gün göz hapsi	17 ila 27 Haziran 2011
Başvuru no. 78809/11 Özgür Bektaş	23 Kasım 2011	Hiyerarşik üste karşı saygısız tutum nedeniyle 5 gün göz hapsi	5 ila 10 Eylül 2011

B. İlgili İç Hukuk Kuralları

7. Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında 477 sayılı Kanunun 38. maddesi göz hapsi cezasının niteliklerini açıklamaktadır:

"Subaylar, astsubaylar, sivil personel, uzman jandarma ve uzman erbaşlar hakkında:

I. Göz hapsi cezalarında:

- Resmi daire, kışla, eğitim alanları ile sair yerlerdeki hizmetlerine devam ederler.
- Hizmetin bitiminden sonra hiçbir yere gidemezler. Kışlada veya resmi odalarda kalırlar.
- Hizmete ilişkin olanlar dışında hiçbir ziyaret kabul edemezler."

8. 4 Temmuz 1972 tarihli Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin yetki alanının düzenlendiği 1602 sayılı Kanunun 21. maddesinin 3. fıkrası öngörüsü şu şekildedir:

"Cumhurbaşkanının, Yüksek Askeri Şura'nın tasarrufları ve Sıkıyönetim Komutanlarının 1402 sayılı Kanunda yazılı tasarrufları ile disiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü disiplin amirlerince verilen cezalar yargı denetimi dışındadır."

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

9. İki başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesine dayanarak, aleyhlerinde verilen disiplin cezalarının (göz hapsi) bağımsız ve tarafsız bir mahkeme yerine askeri üstleri tarafından verilmesinden şikâyet etmektedirler. 76653/11 nolu başvuruda, başvuran Arslan Tütüncü, maruz kaldığı ceza nedeniyle Sözleşme'nin 6, 7, 13 ve 14. madde hükümlerinin de ihlal edildiği ileri sürmektedir.

10. AİHM, başvuruların değindiği olay ve olgular ile esasa ilişkin sorunun benzerliğini göz önünde bulundurarak, İtüzüğünün 42. maddesinin 1. fıkrası uyarınca başvuruları birleştirmenin gerekli olduğu kanaatindedir.

11. Mahkeme, başvuranlar tarafından ifade edilen şikâyetleri, Sözleşme'nin yalnızca 5. maddesi açısından incelemeye karar vermiştir (*Guerra ve diğerleri v. İtalya*, 19 Şubat 1998, § 44, *Karar ve hüküm derlemesi* 1998-I, *Pulatl v. Türkiye*, no. 38665/07, § 14, 26 Nisan 2011, *Tengilimoğlu ve diğerleri v. Türkiye*, no. 26938/08, 41039/09, 66328/09 ve 66451/09, § 16, 5 Haziran 2012).

12. Mahkeme, Sözleşme'nin sivillerin yanında silahlı kuvvetler mensupları için de geçerli olduğunu hatırlatmaktadır. Sözleşme'nin 1. ve 14. maddelerinde, Sözleşmeci Devletlerin yargılama yetkisi içinde bulunan herhangi bir kimsenin, "hiçbir ayırım yapılmaksızın", Sözleşme'nin I. Bölümü'nde yer alan hak ve özgürlüklerden yararlanması gerektiği belirtilmektedir. Mahkeme aynı zamanda, askerlik hizmetini, zorla çalıştırma yasağı ya da zorunlu çalışmadan ayrı tutan Sözleşme'nin 4. maddesinin 3. fıkrasının b) bendinde, Sözleşme güvencelerinin, bununla birlikte genel bir kural olarak, askerleri de kapsayacağını belirtildiğini hatırlatmaktadır. Ayrıca Sözleşme'nin 11. maddesinin 2. fıkrasının *in fine*, toplanma ve örgütlenme özgürlüğünün silahlı kuvvetler mensupları tarafından kullanılması hususunda Devletlerin özel sınırlamalar getirebilmesine imkân tanıdığını da hatırlatmaktadır (*Engel ve diğerleri v. Hollanda*, 8 Haziran 1976, § 54, seri A no 22).

13. AİHM somut olayda Sözleşme'nin ilkelerini yorumlarken ve uygularken, askeri koşulların özelliklerini ve bunun silahlı kuvvetler mensuplarının durumu üzerindeki etkilerini/sonuçlarını göz önünde bulundurmalıdır.

14. Mahkeme ayrıca, askerlik hizmeti bağlamındaki özgürlük hakkı ile ilgili olarak, askeri disiplin sisteminin, doğası gereği, sivil şahısların bazı hak ve özgürlüklerine konulamayacak sınırlamaların, silahlı kuvvetler mensuplarına uygulanmasına imkân

verdiğini hatırlatmaktadır. Benzer sistemin varlığı, Sözleşmeciler Devletlerin yükümlülüklerine aykırı düşmemektedir. Dolayısıyla askeri disiplin, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının kapsamı dışında değildir. Aslında bu fıkra, Sözleşme'nin 1. ve 14. maddeleri ışığında okunmalıdır; ayrıca Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasında özgürlükten yoksun bırakma şartlarında yer alan "belirtilen haller dışında" ifadesi de özgürlükten yoksun bırakma hallerinin sınırlı sayıda olduğunu göstermektedir. (*Quinn v. Fransa*, 22 Mart 1995, § 42, A serisi, no.311; *Labita v. İtalya* [BD], no. 26772/95, § 170, AİHM 2000-IV).

15. Bir disiplin cezası ya da tedbiri, bu durumda, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasını ihlal edebilmektedir.

16. Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasında "özgürlük hakkı" ifadesi kullanılırken, bu ifade ile kişinin fiziksel özgürlüğü amaçlanmaktadır. Bu fıkra, bir kimseyi keyfi olarak özgürlüğünden yoksun bırakılmasına karşı koruma amacını taşımaktadır (*Bozano v. Fransa*, 18 Aralık 1986, § 54, A serisi no. 111; *Amuur v. Fransa*, 25 Haziran 1996, § 50; *Karar ve hüküm derlemeleri* 1996-III; *Vasileva v. Danimarka*, no.52792/99, 25 Eylül 2003, §§ 32-33; *İlaşcu ve diğerleri v. Moldova ve Rusya* [BD], no.8787/99, §461, AİHM 2004-VII; *Assanidze v. Gürcistan* [BD], no.71503/01, § 171, AİHM 2004-II; *McKay v. Birleşik Krallık* [BD], no.543/03, § 30, AİHM 2006-X, ve *Mooren v. Almanya* [BD], no. 11364/03, 9 Temmuz 2009, § 76).

17. Bir kimsenin Sözleşme'nin 5. maddesi anlamında "özgürlüğünden yoksun bırakılıp bırakılmadığını" belirleyebilmek için kişinin içinde bulunduğu somut duruma göre hareket etmek gerekmektedir. Askerlik hizmeti, başlı başına Sözleşme bakımından özgürlükten yoksun bırakılmayı teşkil etmese dahi, bu durum, Sözleşme'nin 4. maddesinin 3. fıkrasının b) bendinde açıkça kabul edilmektedir. Bununla birlikte askerlik hizmeti, özel zorlayıcı sebeplerle, silahlı kuvvetler mensuplarının seyahat özgürlüklerine daha geniş sınırlamalar konulmasını gerektirebilmektedir. Ancak bu kısıtlamalar Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamına girmemektedir. Bu bağlamda, her Devlet kendi askeri disiplin sistemini düzenlemekle yetkili olup, bunu gerçekleştirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Sözleşme'nin 5. maddesinin devletlerden aşmamalarını istediği sınırlar, askerler ve siviller için aynı değildir. Bir sivil şahsa uygulandığı zaman özgürlükten yoksun bırakma olarak nitelendirilebilecek bir disiplin cezası ya da tedbiri, asker kişilere uygulandığında aynı niteliği taşımayabilmektedir. Bu nedenle, tedbirin uygulanacağı olayın içeriği büyük önem arz etmektedir (*Austin ve*

diğerleri v. Birleşik Krallık [BD], no. 39692/09, 40713/09 ve 41008/09, § 59, 15 Mart 2012). Bununla beraber bu tür bir ceza ya da tedbir, Sözleşmecî Devletlerin silahlı kuvvetlerindeki normal yaşam şartlarından açıkça ayrılan kısıtlama biçimini aldığında, Sözleşme'nin 5. maddesi hükümlerinden kurtulamaz. Bunun böyle olup olmadığını tespit etmek için, tartışma konusu ceza ya da tedbirin niteliği, süresi, etkileri ve uygulanma tarzı gibi çeşitli faktörler dikkate alınmalıdır (*Engel ve diğerleri v. Hollanda*, 8 Haziran 1976, § 59, A serisi no.22; *Guzzardi v. İtalya*, 6 Kasım 1980, §§ 92-93, A serisi no.39; *Storck v. Almanya*, no.61603/00, § 71, AİHM 2005-V, ve *Medvedyev ve diğerleri v. Fransa* [BD], no.3394/03, § 73, AİHM 2010).

18. AİHM bu önermelere dayanarak, somut olayda başvuranlar hakkında verilen göz hapsi cezalarının, özgürlükten yoksun bırakma sayılamayacağı kanısındadır. Esasen bu tür bir cezaya çarptırılan askerlerin mesai saatleri dışında askeri binalarda veya başka bir kamusal alanda kalma zorunlulukları varsa da, bu kişiler bir yere kapatılmamakta ve görevlerini yapmaya devam etmektedirler (yukarıdaki 7. paragraf); bu kişiler, askeri yaşamın olağan sistemi içinde kalmaya az çok devam etmektedirler (bkz. aynı anlamda, *Engel ve diğerleri*, yukarıda anılan, §§ 61 ve 62; *Ümit Gül v. Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), no. 74161/11, 10 Temmuz 2012; *Vural ve diğer 5 başvuru v. Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), no. 46274/11, 25 Eylül 2012; ve *mutatis mutandis*, *Brandao Ferreira v. Portekiz* (kabul edilebilirlik hakkında karar), no. 41921/98, 28 Eylül 2000, AİHM 2000-X).

19. Bu nedenle AİHM belirtilen hususlar ışığında, somut olayda belirtilen göz hapsi cezalarının, Sözleşme'nin 5. maddesi bakımından problem teşkil edecek nitelikte olmadığı sonucuna varmaktadır.

20. Dolayısıyla başvuranların şikâyetleri açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelere dayanarak, AİHM oybirliğiyle,

Başvuruları birleştirilmesine ve başvuruların kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Françoise Elens-Passos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Guido Raimondi
Başkan

